

Секція 8. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: основні тренди розвитку
Sections 8. Accounting, analysis, audit and taxation: the main trends of development

Василь Дерій

д-р екон. наук, професор

Марія Гуменна-Дерій

канд. екон. наук, докторантка

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ: ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА БІЗНЕСУ ЩОДО МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ
У БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

Будівельні підприємства в Україні розвиваються досить динамічно, а їхній бізнес продовжує проявляти позитивні тенденції зі збільшенням обсягів виконаних будівельно-монтажних робіт, освоєних на ці роботи грошових коштів, якості та ефективності операційної діяльності таких підприємств. Матеріальні ресурси відіграють важливу роль у бізнесовій діяльності, тому організація обліку в будівельних підприємствах має бути спрямована на своєчасне і повне відображення облікової інформації, забезпечення правильності ведення обліку та ефективності різних форм контролю за господарськими операціями, що пов'язані з цими ресурсами.

Організація обліку щодо матеріальних ресурсів охоплює низку важливих питань, які мають постійно перебувати у полі зору головного бухгалтера будівельного підприємства або бухгалтера (відділу) обліку запасів (у тому числі матеріальних ресурсів)

Професор Лень В. С. у розділі 6 «Організація обліку запасів та поточних фінансових інвестицій» новітнього колективного навчального посібника із організації бухгалтерського обліку щодо запасів (матеріальні ресурси один з провідних сегментів запасів будівельного підприємства) визначає сутність, мету та завдання організації цієї ділянки обліку; розкриває нормативну базу із організації обліку запасів; відображає організацію первинного обліку руху запасів, їхнього надходження, зберігання та вибуття запасів; організацію синтетичного й аналітичного обліку запасів і організацію обліку транспортно-заготівельних витрат; організацію обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів; організацію обліку браку [1, с. 6].

Організація обліку щодо матеріальних ресурсів в будівельному підприємстві передбачає належну фахову діяльність головного бухгалтера такого підприємства та/або бухгалтера (відділу) обліку запасів (у тому числі матеріальних ресурсів) на рахунок: 1) первинного обліку матеріальних ресурсів з відображенням процесів їхнього надходження у будівельне підприємство, внутрішньогосподарського переміщення від одного об'єкта обліку до іншого,

використання у процесі виробництва та списання матеріальних ресурсів тощо; 2) групування і систематизації облікової інформації з їхнім відображенням на відповідних синтетичних та аналітичних рахунках до синтетичних рахунків 10, 15, 20, 22, 23, 30, 31, 33 і т. д.; 3) формування обліково-звітних показників у потрібних для будівельного підприємства динаміці, складі, структурі, формі та термінах; 4) аналіз і оцінка обліково-звітних показників будівельного підприємства з точки зору динаміки, вартості ресурсів, структури, змін у згаданих вище ресурсах та їхньої ефективності за умов мінімізації втрат ресурсів під час закупівлі, транспортування і доставки до місця призначення; зберігання, збереження та використання під час проведення будівельно-монтажних робіт тощо.

На думку професора Дерія В. А., «організовуючи бухгалтерський облік в будь-якому підприємстві за умов розвитку цифрової економіки та боротьби з коронавірусом, необхідно мати впевненість, що його бухгалтери є кваліфікаційними фахівцями своєї справи (...); володіють практичними знаннями ведення цифрової бухгалтерії; вміють працювати в режимі онлайн; можуть самостійно вивчати новації в українському законодавстві щодо обліку та оподаткування; постійно підвищувати свій кваліфікаційний рівень на різних онлайн та офлайн семінарах, вебінарах; строго дотримуватись правил антивірусного захисту й особистої гігієни тощо» [2, с. 87].

Податкове планування у підприємстві може забезпечити економію грошових коштів за рахунок оптимізації податкових платежів і, насамперед, податку на додану вартість за купленими у постачальників будівельними матеріалами, сировиною і матеріалами, пально-мастильними матеріалами, малоцінними та швидкозношуваними предметами, будівельними машинами і механізмами, а також податку на додану вартість за виконаними будівельно-монтажними роботами для замовників; за збудованими і проданими покупцям житловими та нежитловими будівлями і спорудами тощо.

Оліховська М. В., Оліховський В. Я. констатують: «Концепція податкового планування на підприємстві базується на відповідних принципах, а реалізують її з використанням методів, інструментів та моделей оптимізації податкових платежів, що дає змогу контролювати виконання податкових зобов'язань, підвищувати ефективність планування податків, змінювати терміни чи оптимізувати податкові платежі, відповідно, підвищувати якість системи менеджменту організацій» [3, с. 251].

На нашу думку, більшість середніх та великих будівельних підприємств повинні виробити власну концепція податкового планування, де треба сформулювати мету, завдання, підходи, об'єкти, механізм практичної реалізації податкового планування у підприємстві будівельної галузі із врахуванням видів і напрямків його основної діяльності.

Грабчук І. Л., Лайчук С. М. зазначають, що «визначення доцільності податкового планування залежить від фінансових можливостей підприємства, а також від суми податків, що сплачуються протягом податкового періоду в порівнянні з валовою доданою вартістю підприємства за відповідний період,

тобто від податкового тиску. В першу чергу, визначення доцільності податкового планування вплине на вибір суб'єкта його здійснення на підприємстві – створений підрозділ (на тимчасовій чи постійній основі), окремий працівник, залучені сторонні фахівці» [4, с. 33].

Погоджуємось з цими авторами, адже, справді, для того, щоб досягнути успіху в податковому плануванні керівництво будівельного підприємства має однозначно визначитись щодо того: хто, у які терміни, в якій послідовності і з якими витратами буде здійснюватись таке планування. Окрім того, треба пам'ятати, що не виправдана економія витрат на податкове планування будівельної діяльності та значні прорахунки у цій царині може призвести до значних штрафів, пень, неустойок з боку Державної фіскальної служби України.

Замасло О. вказує на те, що «за допомогою податкового планування підприємство отримує наступну інформацію: рекомендовану структуру ведення бізнесу; оптимальну систему оподаткування (оптимізація оподаткування, мінімізація податкових зобов'язань); рекомендовану схему стосунків з діловими партнерами; спеціальні методи оптимізації податкових зобов'язань рекомендації по веденню бухгалтерського і податкового обліку в підприємстві» [5, с. 293].

Під час підготовки робіт з організації обліку і податкового планування важливо зрозуміти, що чи у досліджуваному підприємстві реально функціонує наказ про облікову політику будівельного підприємства й оперативно вносяться в нього усі потрібні для будівельної діяльності зміни. Це також стосується наказу про податкову політику, якщо будівельне підприємство вважає за необхідне проводити якісне та ефективне податкове планування із врахуванням усіх потенційних податкових ризиків, їхніх податкових наслідків у разі недооцінки втрат від заходів з податкового планування підприємства і т. д.

Отже, розвиток теорії та практики організації обліку і податкового планування бізнесу щодо матеріальних ресурсів у будівельних підприємствах сприяє підвищенню ефективності та якості їхньої операційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб.; за ред. В. С. Леня. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 700 с.
2. Дерій В. А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві та посилення вимог до бухгалтерів за умов розвитку цифрової економіки і боротьби з коронавірусом. *Соціально-економічні трансформації у розвитку держави*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 22-23 квітн. 2021 р.: у 2-х т. Т. 1. Ч. 1; за заг. ред. В. І. Мельник. Тернопіль: Крок, 2021. С. 85-87.
3. Оліховська М. В., Оліховський В. Я. Концепція податкового планування в системі в системі менеджменту організацій. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 6 (11). С. 248-252.

4. Грабчук І. Л., Лайчук С. М. Податкове планування: особливості організації на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 2 (37). С. 30-34.

5. Замасло О. Роль податкового планування у розробці стратегії розвитку підприємства. *Формування ринкової економіки в Україні*: науковий збірник. Вип. 12. Львів: Львівський націон. ун-т ім. Івана Франка; Центр ринкознавства «Інтереско», 2003. С. 292-295.

Наталія Починок

канд. екон. наук, доцент

Володимир Фаріон

канд. екон. наук, доцент

Олег Шевчук

канд. екон. наук, доцент

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: МЕТОДИ ОЦІНКИ НА МІКРОРІВНІ

Відсутність єдиного універсального методу оцінки інтелектуального капіталу, постійний пошук альтернативних, гнучких, адаптивних методів оцінки, обмеженість використання традиційних підходів та методів оцінки вартості нематеріальних активів чи окремих компонентів інтелектуального капіталу, необхідність визначення ступеня впливу інтелектуальних компаній на глобальні ринки, вимагає перманентних досліджень та формування нових підходів до оцінки. Аналіз наукових праць та нормативних, а також практика діяльності передових компаній дозволяють виділяти наступні групи підходів та методи оцінок, що в основному характеризують кількісні методи оцінки інтелектуального капіталу компаній:

1.«Ринкова капіталізація» включає наступні методи: абсолютна величина ІК (визначається як різниця між ринковою вартістю капіталу компанії та балансовою вартістю акціонерного капіталу); метод «Market to Book ratio» (співвідношення різниці між величиною ринкової вартості компанії та її балансовою вартістю до величини балансової вартості активів компанії; коефіцієнт Тобіна (Q) (є різновидом попереднього методу та рівень розвитку ІК визначається як у методі «Market to Book ratio», але у знаменнику використовується відновлена вартість активів компанії на ринку за умов їх заміщення. Визначається як різниця між первісною вартістю за вирахуванням нарахованої амортизації); метод оцінки ІК із використанням середньорічного доходу на активи (ROA) (є співвідношенням середньорічного доходу на активи (ROA) компанії та нормалізованого середньогалузевого показника (ROA));